

Gondoskodott a Múzeum kincseinek tökéletes elrendezéséről és céltudatos, becéző munkával évről-évre növeli annak értékét.

Most azokat az új szerzeményeket mutatta be a Múzeum egyik intim zugában, melyekkel az utolsó két évben gyarapodott a városligeti görög oszloposoros palota.

E kis gyűjtemény minden egyes darabja érdemes arra, hogy a művészet-szerető közönség elmélyedéssel tanulmányozza. Angol, francia, németalföldi és német középkori szobrászok néhány végtelenül érdekes munkája látható itt: elefántcsont-, fa- és kőszobrok. Egyik megkapóbb, mint a másik. Ide került egy valószínűleg Filippino Lippi kezétől származó Keresztelő Szent János, az Angliába átkerült Bogdány Jakabnak egy ékesszínű csendélete, Abraham II. van den Hecken egy mozgalmas korcsmajelenete, Franz Xaver Messerschmidt egy érdekes férfifeje, Martin Altomonte egy jó olajfestménye s még számos értékes régi festmény, melyek nagyon jól egészítik ki a Múzeum anyagát.

Értekes szerzemény Leonhard Kern «Három Grácia» című finom szerkesztésű fa szoborcsoportja is, melyet Ybl Ervin fedezett fel Budapesten.

A régebbi magyar mesterek közül Ligeti Antal, Lieder Frigyes, Liezen-Mayer Sándor, Gyárfás Jenő, Paál László és Munkácsy Mihály új munkáival gyarapodott a Múzeum.

A modern magyar mesterek közül Szinnyei-Merse Pál, Ferenczy Károly, Rudnay Gyula, Iványi-Grünwald Béla, Vaszary János szerepelnek új képekkel s a fiatalabb nemzedék is szóhoz jut Feszty Masa, Korb Erzsébet, Egri József, Szőnyi István és még néhány ismertebb név révén.

A Nemzeti Szalon LII. csoportkiállításával és Abel Pann gyűjteményének bemutatásával vonzott közönséget.

A csoportkiállítás ezúttal modern, sőt túlzóan modern művészeket juttatott szóhoz. Scheiber Hugó, a berlini «Sturm» rendes kiállítója. Annak a szélsőséges irányzatnak a híve, amely már majdnem mindenfelé hitelét veszítette. A természettel való szinte teljes szakítás a jellemzője, csaknem elvont formákkal dolgozik, hirtelenében nehéz lenne kibogozni, hányféle izmus kereszteződéséből születtek ezek a semmiképen

sem rokonszenves, kétes őszinteségű képek. A természet legfeljebb ugródeszka számára, amelyről zavaros, kúszva vonalvilágba veti magát, hogy valami mindenáron való újat alkothasson. A mindent megértés és mindent megbocsátás álláspontjára helyezkedve sem lehet ezekben a kísérletekben tiszta örömet találni. Mellette Bor Pál merész színfoltjai is lehiggadtan hatnak. Bölcskey Ferenc olasztárgyú képei még meglehetősen kiforrottanok. Gráber Margit sötét, komor színfoltokban ábrázolja Páris és többi témáit. Legsikerültebbek párisi utcarészletei, ezek közt több erőteljes is akad. Kolozsváry Sándor egyéni módon rajzol és ügyes könyvillusztrátor. Novotny Emil Róbert még most keresgéli a maga ösvényét, de biztató is akad olajfestményei között. Soós Gyula néhány színes kompozíciója is figyelmet érdemelt ezen a kiállításon.

Abel Pann II-ik gyűjteményes kiállításának dús anyaga ugyanazokat a benyomásokat keltette bennünk, mint az első. Ezt a nagy reklámmal dolgozó művészt mindenáron úgy akarják feltüntetni, mint aki különös mélyen hatolt munkásságával a zsidóság életébe. Pedig ez csak látszat. Abel Pann nyugati stílusú művész, technikája és felfogása teljesen angol és francia hatásokon keresztül fejtett ki s bár zsidó típusokat ábrázol, minden inkább, semmint keleti megszíneződésű művészlélek. Nem hatol le a zsidó lelkiség mélyébe, csak a típusok felsorakoztatása révén tekinthető zsidó művészek. Bibliai illusztrációi is angolos hatást áruznak el. Rajzai között sok bravúros dolog akad, azonban ezekben a propagatív elem szinte fölébe kerül a grafikus elgondolásnak. Most is inkább csillogó, elegáns technikájával kápráztatja el a nézőt, semmint a komoly festői értékekkel. Kiállítása tanulságot alig nyújthat a magyar művészeknek, sőt annyiban még káros is lehet rájuk nézve, hogy a budapesti tehető vásárlóközönségtől olyan összegeket vonhat el, melyek nagyon is felférnének a mi ezer gond közt vergődő, kis vásárló körre szorított festőinknek.

Mariay Ödön.

Zenei szemle.

Szezonunk élénk, de emelkedettnek nem mondható. Több a hangverseny, mint amennyit gazdasági helyzetünk

megbír. Kevés kivétellel félig, vagy negyedére telt házak előtt peregnék le a műsorok. De a hangversenyrendezők rendületlenül rendeznek, ez az üzletük. A Zeneművészeti Főiskola nagyteremben két koncertet is tartanak naponta, melyek közül nagyon kevés üti meg zenekultúránk szokott és kívánt mértékét.

Naponként ugyanabban a teremben tartott két hangverseny: háborús időkből reánk maradt rossz szokás. Nem vág bele fővárosunk életrendjébe. A félhat óras kezdet túlkorai, a félkilences késői időpont. Beethoven korában a koncerteket többnyire déli tizenkét óraker tartották. Később nálunk a «koncert-akadémiák» két óraker, vagy négykor kezdődtek. A mi életbeosztásunknak a tizenhárom év óta elhagyott szokás, a hét vagy félnyolc órai kezdet felelne meg. Térjünk vissza rá.

Legutóbbi beszámolóink óta *Güller Youra*, *Hubermann*, *Koncz János*, *Balázs Árpád*, *Fráter Loránd*, *Dohnányi Ernő*, a *Waldbauer-Kerpely*-kvartett, *Wolff Jussi*, *Ballistini* koncertje emelkedett ki s főként a két *filharmóniai* hangverseny és a berlini *Sing-Akademie* két operaházi estje.

*

A *Filharmóniai Társaság* első hangversenyével (okt. 26.) nyílt meg a hivatalos koncertszez. A műsor elég érdekes volt. *Bach* harmadik *Brandenburgi koncert*-jével indult. Örök muzsika. Utána *Güller Youra*, a svájci származású, Párisban élő kitűnő zongoraművésznő *Mozart* C-dúr zongoraversenyét játszotta. A mű: csupa napfény és virágbontó melegség. A művésznő játéka: tiszta stílus. Ujdonság *Korngold* Erich «Szinjáték nyitány»-a volt. A felfűjt bécsi zenetitan itt is hosszadalmas, unalmas *Strauss*-epigonnak bizonyult. De kitűnően hangszerel. *Berlioz* «Fantasztikus szimfóniája volt a legvonzóbb szám. Magával sodró zeneköltészet. A legnagyobb francia mester műveit sűrűbben kellene műsorra tűzni, hadd tanuljunk művészi zenei fajiságot ettől a «sasnagyszágú pacsirtá»-tól. «Ha a lángelme a teremű erő, akkor olyan veretű művészt, mint *Berlioz*, csak négyet vagy ötöt találak a világon — írja *Romain Rolland* — s ha megnevezem *Beethoven*, *Mozart*ot, *Bach*ot, *Haendelt* és *Wagner*t, nem találak mást a zeneművészetben sem felelté, sem vele egyenlő rangban.»

A hangversenyt — sajnos — idegen

karmester, *Nilius Rudolf*, a bécsi *Oratorienverein* karnagya vezényelte, mert *Dohnányi* szokása szerint, főszezonban itthagytá kitűnő zenekarát. A vendégdirigens jó karmester. Semmi több.

A *második filharmóniai* koncertet (nov. 9.) *Tittel Bernát*, Operaházunk főzeneigazgatója vezényelte. Elég szűrkén.

A karmesterkérdés zeneéletünk tengeri-kigyója. Ne keresgéljünk, ne kísérletezzünk. Hozzuk haza *Telmányi Emilt*!

A műsor rendkívülit nem nyújtott, de nem volt érdektelen. *Strauss* *Richárd* óriási hangtömegeket ontó *Alpesi szimfóniá*-ja zenekarunk kitűnő kvalitásait dicsérte. *Lhevinne* *József*, az Amerikában élő orosz zongoraművész, aki nyolc évvel ezelőtt sorozatos koncertekkel gyönyörködtetett, *Csajkovszki* B-moll zongoraversenyét magasrendű művészettel játszotta. *Lhevinne* ezelőtt sohasem hallott brutális erejű zongorahangjáról volt nevezetes. Művészete higgadtabb lett — de egyénisége érdektelebb.

Ujdonságul *Kazacsay* *Tibor* «Keleti képek» című zenekari szvitjét kaptuk. *Kazacsay* nem először szerepel filharmónikusaink műsorán. Elismert muzsikus, dologbeli készsége figyelemreméltó, zongorakompozíciói költői lélekről tanuskodnak, de ezt a szvitjét (akármilyen tetszetős munka is) nem tartjuk őszintének. Lehet-e emelkedett szellemű mű az olyan, melyhez a szerzőnek nem sok szívbéli köze van? A szvit tételeinek alcímei: «Vonuló karaván a sivatagban. Tuniszi vásár. Fegyvertánc.» Ki hiszi el, hogy *Kazacsay* jó magyar lelkének kapcsolata volna ezekhez az exotikumokhoz, amelyek *Saint Saëns* óta zenei közhelytémák?

*

A régi zenei hagyományokat őrző, nagyhírű berlini *Sing-Akademie* a kultusz kormány kezdeményezésére hozánk is ellátogatott (okt. 30. és 31.). Komoly művészetet hozott, mely előtt méltán nyíltak meg Operaházunk: legszébb és legalkalmasabb hangversenytermünk kapu.

A kitűnő művésztétel két százötven tagú énekkarral jött. Első estén félig sem telt meg a nézőtér. Az értők, akik a nemzetközi zeneéletet ismerik és figyelik, eljöttek, de a közönség csak az első hangverseny nagyszerű művészi sikerének hírére töltötte meg zsúfolásig az Operaházat.

Első estén *Haendel* «*Izrael Egyiptomban*» című oratóriumát, e műfaj remekét, a világ legnagyobb chorális epepeiját adták elő. Mély zenei kultúrára vallóan. Előadásukban az abszolút karművészet minden szépsége érvényesült. Csodáltuk az egyszerű vagy variált chorál tiszta formáit, a hömpölygő kettős chorális fugákat, a homofon és fugázott énekek váltakozását és a rétegesen egymásra halmozódó kontrapunktikus hangtömegeket, főként pedig a szólók és a váltakozó kórusok architektúráját. Olyan előadás volt, amely mögött százharmincéves énekegyesületi kultúra érzett s amelynek hagyományai között *Haendel* szelleme annyira él, hogy évente legalább három művét tűzik műsorra.

A karmesterről, *Schumann* Györgyről s a szólistákról: *Förstel* Gertrud kamara-

énekesnő (szoprán), *Leisner* Emmi kamaraénekesnő (alt), *Wilde* Alfréd (tenor), *Joelly* Oszkár (basszus), *Fischer* Albert (basszus) és *Heilmann* Frigyes (orgonaművész) — csak elismerő szavakkal szabad beszélni. Közülük külön ki kell emelnünk *Leisner* Emmi, akinek nagyszerű altjára és pompázó ének-művészetére sokáig fogunk emlékezni.

A Sing-Akademie második estjén *Bach* H-moll miséjében gyönyörködünk, amelyet méltán neveznek «hangokból épült kölni dómnak». A «Mindenhatóval való legfenségesebb beszéd» (*Schopenhauer*) ilyen tökéletes előadásban még sohanem hangzott el nálunk. A lipcei kántor *Sanctus*-a káprázatos emelkedettségében a misének s ereddig talán mindenmisének csúcspontja. Feledhetetlen hangjai feledhetetlen művészi előadásban ragyogtak.

Papp Viktor.